

Kap 68 : ”Statsnyttan”

Monarkins ”statsnytta” har både inrikes & utrikes aspekter. De inrikes aspekterna har att göra med den politiska konfliktnivån. De utrikes aspekterna har att göra med Sverige bilden & exporten. Nedan skissas vad debatten under CG har handlat om:

*

Det finns en föreställning om att CG inom landet är en sammanhållande kraft höjd över alla konflikter genom att han står utanför partiväsendet. Han röstar inte och han vägrar uttala sig om sina parti-sympatier. Det finns ingenting som förbjuder honom men det förefaller klokast så. När han uttalar sig är han ofta så luddig i konturerna att man kan tolka honom enligt eget skön. ”Blamagera” har med tiden avtagit. De konflikter som ändå uppstår förefaller ha att göra med att han intar regeringens ståndpunkt.

Eftersom Sverige under CG har haft ett minimum av interna konflikter är det svårt att utvärdera CG som sammanhållande kraft. De frågor som 1973 och framåt splittrat nationen har t ex varit EU, Afghanistan, främlingsfientligheten, privatiseringen, löntagarfonderna, 68-radikalismen, ”gröna vågen” & statsfeminismen. Om han varit en sammanhållande kraft i dessa frågor undandrar sig min bedömning. De uppgifter som finns är att han kritiserats för att alltför tydligt tagit ställning. Det har gällt utrikespolitiska frågor som anslutningen till EU och Sveriges krigföring i Afghanistan; ”privata” ställningstaganden som att hans och Silvias föräldrars relation till nazismen skulle tillhöra privatsfären; hans avoghet mot feminismen – särskilt då kvinnlig tronföljd (den skall vara kognatisk, ej könsneutral) & inställningen till ”jaktfrågor” och liknande (läs vargstammen). I regel tiger han dock.

Den alternativa beskrivningen av CG som en sammanhållande kraft är hans verksamhet som ”landsfader”, officiant och traditionsbärare. CG är genom sina eriksgator, kommunbesök, studiebesök, närvaror, invigningar, audienser, minnestal o s v den som mest intresserar sig för vad som försiggår i landet. Han driver ett antal behjärtansvärda men extremt okontroversiella frågor. Han framträder vid gemensamma högtider och håller tal eller markerar närvaro. Han beskyddar traditionerna – alla traditioner. Hans och Sveriges historia brukar berättas parallellt. Någon effekt borde detta rimligen ha. Ett statskick där presidenten väljs skulle oundvikligen bli mera politiserat än som nu är eftersom presidenten kommer att väljas av det politiska systemet, antingen det nu sker i direktval eller genom omröstning i riksdagen. Politik in = politik ut.

*

Vid statsbesök representerar CG Sverige, ”Sverige bilden” eller ”varumärket Sverige” och förutsätts sprida en smula glans över namnet. Formellt ansvarig för Sverigepropagandan är Svenska Institutet (SI). SI har svårt för kungahuset. Å ena sidan passar CG inte in i deras moderna världsbild. Å andra sidan väcker CG intresse var han visar sig.¹ Misstron är ömsesidig. CG samverkar hellre med exportföreningen och UD. SI har 2011 gjort en undersökning:

Konkret ställs två frågor i årets studie om monarkiers betydelse för ett lands image. I inledningen får respondenterna ta ställning till sin "favorabilitet" gentemot Sverige

¹ Sofia Bergström Malm & Elin Otterman. Sverige bilder - En diskuterande analys av Svenska institutets informationsmaterial. Linköpings universitet, Institutionen för samhällsutveckling och kultur (ISAK), 2009.

och övriga länder. I slutet av studien ställs samma fråga men frågan inleds då med informationen om att Sverige är en monarki med ett kungahus. Resultatet visar att lite fler än hälften av länderna blir något mindre positiva till Sverige med informationen om att vi är en monarki (framförallt Argentina, Turkiet och Frankrike [länder med ett revolutionärt förflutet]), medan den andra hälften blir något mer positiva eller har en oförändrad inställning. Störst positiv förändring ser vi i Egypten och Tyskland. Totalt blir inställningen till Sverige något mindre positiv med informationen given.²

SI och ambassaderna har genom åren arbetat för att presentera Sverige som ett socialt och industriellt föregångsland. Anledningen till behovet har att göra med Sveriges ”outsider-position”. I klartext: Sveriges neutralitet under kriget och alliansfrihet efter kriget har haft effekter. De som kämpade med och mot varandra lärde personligen känna varandras länder. Svenskarna har måst lita till reklamkampanjer vari CG ingår.

Mest udda åsikter om Sverige har kommit från det stora landet i väst. CG och även prinsessan Christina har vid sina Amerikabesök haft att kämpa mot föreställningar om *den svenska synden*, om ett land av *själmordsbenägna enslingar*, om det karga svenska klimatet: att det vandrar *isbjörnar* på gatorna under vintern, att samtliga råvarutillgångar är *socialiserade* och att fabriker leds av *arbetarkommittéer*. Liksom det finns ett exotiskt Orienten finns det ett exotiskt Norden.³ Att Sverige fortfarande är exotiskt märks på deckartrenden. CG är inte så förtjust över att Sverige blivit känt för just Millenium-trilogin.

Hur CG skall påverka Sverige-bilden är inte helt klart. Kanske räcker det med att han och övriga som deltar i statsbesöken verkar normala. SIs nuvarande varumärkesplattform ”Sverige-bilden 2.0” lär vara omöjlig för CG (eller någon annan levande person) att kommunicera. Diffus är bara förordet.

*

CG skall även vid statsbesök genom sin position som statschef öppna dörrar för medföljande industridelegationer. Statsbesöken är inte säljresor men kontaktskapande besök alternativt symboliska avslut på förhandlingar. Effekten av CGs medverkan är omstridd. Efter andra världskriget – under prins Bertils handelsdelegationer – växte den svenska exporten dubbelt så snabbt som industriproduktionen i Sverige för att nå en toppnotering 1970 av 2.1 procent av världshandeln. Under CGs industridelegationer har visserligen Sveriges export fortsatt att öka i absoluta tal men sjunkit räknat som andel av världshandeln. 2006 var den knappt 1.3 procent.⁴ Prins Bertil har därför ett gott rykte i exportkretsar. CG ett mindre så.

² Thomas Carlhed. Vi mörkar inte undersökning om monarkin. Svenska Institutet, 2011-05-28.

³ Nikolas Glover & Carl Marklund. Arabian Nights in the midnight sun? Historisk tidskrift, 2009, 129:3, s 487-510.

⁴ SOU 2008:90. Svensk export och internationalisering.